

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDEVARVET

Nr 45. 6 nov.

Nr 45. 4 årg. 1926

Tidevarvet N:r 45

Emy Ek's studie sätter in Elin Wagners sista bok både i de omdebatterade och de osynliga problemens sammanhang.

*

I *Jämlikhet först* ger E. W. en översikt och genomblick av kvinnofrågas läge just nu.

*

Veckans ledare upptar frågan om arbetsfreden med utgångspunkt i socialministerns göteborgstal.

*

Eva Andén går i veckans *Tankeställare inför äktenskapet* in på vanärens problem.

*

I *Nådärets avlösen* upptas ett av Kyrkomötets ärenden.

*

Tre av årets *levnadsteckningar* anmälas av E. W.—ns.

Tidevarvets redaktör kommer att under den närmaste tiden vara tjänstledig. Brev i redaktionella angelägenheter torde under denna tid ställas till rektor Honorine Hermelin, Tidevarvets redaktion.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53, Tel. 108 51
STOCKHOLM

Köp DERBY skor
Elegant. God passform.
Tel. 30 49. Drottninggatan 49.

Hostolbröstkaramell
finnes överallt

Smakfulla kransar, alla priser

La fleuriste

Allm. N. 6296, Riks 2550 6 Malm Morgsg.

Avéns
sedan gammalt känt för sin goda och delikata Gås och svartsoppa.
Sturegatan 7.
Beställningar 11713.

“Jämlikhet först”

Efter rösträttskongressen i Paris i somras har man genom engelska och amerikanska kvinnotidningar fått kännning av en ny våg av feminism över den anglosachsiska världen. Att denna värld är en värld av överraskningar, det vet man sedan suffragetternas dagar. Betecknande är för övrigt att just suffragetternas gamla ledare Mrs Pankhurst dykt upp ur sin obemärkhet och blivit föremål för stora hyllningar igen.

I Paris mötte två amerikanska kvinnoföreningarna upp. Den ena, League of Women Voters, som på svenska kunde översättas kanske med Kvinnliga väljareförbundet, tillhörde redan Internationella rösträttsalliansen, den andra, det starkt feministiska Nationella kvinnopartiet, sökte inträde. Den mera stadgade föreningen avstyrkte denna ansökan och den blev också avslagen av alliansen. Därefter tog Lady Rondha tillbaka sin förenings, Sex punkt-gruppens, ansökan. Detta hade till följd att de amerikanska och engelska feministerna förenade sig i indignationens och kampviljans tecken. Lady Rondha, kolmagnaten, som alltmot framträder som ledare för en feministisk rörelse i England, skilde i ett tal fären från getterna, det vill säga de verkliga feministerna, som framför allt vilja jämlikhet, från de sociala reformarbetarna, som intressera sig mera för samhällsfrämmande än för erövrandet av fullkomlig jämlikhet. Det sades också att dessa sanna feministerna icke ägde någon internationell sammanlutning, och det varslades om en feministernas internationell. Denna uppdelning, denna definition, har sedan accepterats av de anglosachsiska feministerna, vilket vi för vår del finna mycket olyckligt, därmed har man snört av feminismen från en av dess kraftkällor: nämligen dess sociala patos, och lagt den öppen för angrepp av motståndare. Samtidigt har detta erkännande av att feminism icke är ett passerat stadium och den klara formulering av programmet med orden *jämlikhet först*, stimulerat kvinnorna i England. På engelska arbetarpartiets kongress för en tid sedan intogo de kvinnliga delegerade en självständig hållning, som motsvaras av en växande revolt inom de djupa leden över att blott vara ett betydelselöst bihang till partiet. Mot själva Mac Donald tvungo de fram en punkt om födelsekontroll på programmet. De vilja nämligen få bort hälsovårdsdepartementets förbud mot

undervisning om födelsekontroll å statens mödra- och barnkliniker. Att sedan denna programpunkt dock till sist på formella grunder fuskades bort, är en annan historia.

Husmodrarnas nybildade fackförening, som söker anslutning till den stora fackföreningsammanslutningen, visar också en viss självständighet. Dess medlemmar vilja bli erkända som fackarbetare och såsom sådana komma in i rörelsen.

Agitationen bland kvinnorna i England för vinnande av politisk rösträtt på samma villkor som män har också sedan någon tid varit särskilt livlig. Den ledes av en särskild förening, som har gott hopp om att kunna driva fram frågan. Jämlikhet är lösen i England och jämlikhet lösen i Amerika. Nationella kvinnopartiet är energiskt, ensidigt, impopulärt men ganska fruktansvärt. Genom kvinnliga donatorer har det rikliga medel för sin verksamhet, och har betecknande nog köpt ett hus och inrättat högkvarter i Washington i närheten av Kapitolium, borgen som skall erövas. Dess ledare, miss Alice Paul, är en av dessa fanatiker, som varken se till höger eller vänster, som fullfölja sina planer i den övertygelsen att om man bara går rakt på sitt mål, så smälta människor och föremål undan, så att man kan vandra vidare rakt igenom dem.

Det är hennes övertygelse, att den sanna feministen inte får låta distrahera sig av något, som händer i världen, varken goda eller dåliga tider, krig eller fred, eller det egna landets framgång eller nedgång. Hon skall blott fullfölja arbetet på att avvägbringa den absoluta matematiska likheten mellan män och kvinnor å alla livets områden, vilket betyder borttagandet både av sådana fördelar och nackdelar, skydd och hinder, som sammanhänga med könet.

I praktiken betyder denna sats till exempel borttagandet av all skyddslagstiftning för kvinnor inom industrin. Denna fråga är mycket brännande i de anglosachsiska länderna, som ha en mera omfattande skyddslagstiftning än t. ex. de skandinaviska. De skyddslagstiftande ha också många kvinnoföreningar med sig, i Amerika har Nationella kvinnopartiet varit ensamt om att opponera mot lagförslaget om 48-timmarsvecka för kvinnor.

Denna jämlikhetssats fordrar också som konsekvens att mödrar icke förbjudas arbeta viss tid före och ef-

ter barnets födelse. Man önskar däremot att moderskapet skall betraktas som en prestation, för vilken staten, ekonomiskt skall visa sin uppskattning på sätt, som gör arbetsförbud onödiga. Vidare begäres naturligtvis lika lön för lika arbete med familjens lön som komplement därtill. Men familjelön får icke räknas in som en del av arbetslönen eller användas som förvärdning att trycka ner lönen för ogifta arbetare. Vare sig den betalas av staten eller genom särskilda fonder, skall den gå direkt till modern och vara tillräcklig för barnets underhåll. Detta är i sin tur en framtöst mot det nuvarande äktenskapet.

Nationella kvinnopartiet har hittills arbetat för att i de olika staterna var för sig få igenom en lag, som upphäver alla inskränkningar och förbud, vilka hindra jämlikheten mellan könen. De ha hittills endast lyckats i Wisconsin, som antagit en lag, i vilken säges att kvinnor över lag skola ha samma rättighet och förmåner, som lagen tillerkänner män. F. n. går Nationella kvinnopartiet rakt på Unionens egen lagstiftande församling för att söka driva igenom samma lag för alla staterna på en gång.

Dessa kvinnor ha insett, att rösträtt inte var detsamma som jämlikhet, alldeles som vi här hemma. Men de tyckas ännu tro, att jämlikhet är detsamma som likhet inför lagen. De måste tydligt vinna även detta mål, innan de inse att jämlikhet är ett alltför svårgräpbart och svårövertat ting för att kunna åstadkommas med en paragraf i lagen. Att få lagens bokstav ändrad må vara svårt, men det är dock lättare än att inpränta en ny anda i det allmänna medvetandet.

En sådan riktning som denna må ha sin betydelse i den allmänna hushållningen, och det är värd erkännande för sitt mod att vara ensidig och att ta på sig alla därmed följande tillmälen i en tid, då kvinnosaken framför allt vill vara måttfull och behagfull. Men det måtte vara en oerhörd uppoffring att nödgas avstånga sig från att intressera sig för världens gång och tidens stora rörelser ända tills det jämlikhet vunnits, om den nu överhuvud kan uppnås. Jämlikhet som ideal är alltför bundet vid männens nuvarande situation för att vara inspirerande i och för sig. Och det är visserligen inte likgiltigt, i vilken värld könen äro jämlika eller huruvida den männens ställning är beskafad, som kvinnorna vilja dela.

E. IV.

Natten till söndag

En studie av EMY EK

Kvinnan bör helst vara dum, men så skön, att hennes skönhet inspirerar mannen till en hänförd lovsång över hennes dumhet, är en gammal sanning, som Camilla Collett på sin tid serverade med ett maliciöst eller kanske ännu mera vemodigt smående. Själv var hon skön men icke dum. Inför hennes starka intellekt och intensiva temperament ryggade Welhaven tillbaka, och Camilla Collett övervann aldrig sorgen. Det är utan tvivel ett företrädesvis nordiskt drag att söka diskvalificera den andligen högt begåvade kvinnan, när det gäller kärlekslycka. I Frankrike och

England förefaller det mig, att mannen på ett helt annat sätt än häruppe värderar kvinnlig intelligens. En stockholmskritiker har redan mot Elin Wagners nya roman framställt den ofta hörda invändningen, att hon tecknar kvinnorna alltför kloka och överlägsna, männen alltför svaga och fega. Han finner dock sammanställningen i så måtto riktig, som de ”verkligt betydande männen nästan alltid gifte sig med veritabla gäss”, under det att ”svaga, på ett eller annat sätt undermåliga män hylla sig till och söka skydd hos de kraftfulla, intellektuellt framstående kvinnorna”.

Dessa påstående sakna naturligtvis i ke all sanning, men förhållandet är betydligt mera komplicerat än så. För att endast driva in en kil i dem, kan einras om att de män, som av en eller annan anledning gifte sig djupt under sitt intellektuella stånd, vanligen söka ersättning på annat håll. Hur var det t. ex. med Goethe och fru von Stein, Tegnér och Martina von Schwerin? Den andliga mesallians, den store mannen begått, kan mycket lätt balanseras. Vem minns icke Goethes obetalbara och här utan all tillbörlig andakt citerade ord: (Forts. å sista sid.)

Bröllopsbesvärshågkommelse.

När alla människor i en stad låta allt ledigt intresse — det som är över sedan man skött sin dagliga gärning och tänkt sina vanliga tankar — roa sig med en och samma händelse, blir man plötsligt förskräckt och måste tänka efter en stund vad det är som man låtit sig infångas i. Man försöker ett ögonblick att fastställa proportionerna mellan det till synes jättelika som just sker, och de i vanliga fall viktiga saker som för olika människor stå främst på dagordningen.

I dessa dagar är hela Stockholm uppfyllt av förberedelser till prinsessan Astrids och kronprins Leopolds bröllop. Allt som möjligen kan göras för att det hela skall gå i kunglig stil tänker man ut. I boklädsfönstret skyltas med prins Wilhelms nya bok och Henrikssons skildring av kronsprinsparets resa genom Amerika. Klädesaffärerna ställa ut tyger i de belbiska och svenska färgerna. I guldsmedbutikerna ligga pärlbanden ordnade till bokstäverna L och A och utanför trängas människor för att se på helt vanliga silvertallrikar, som prinsen och prinsessan fått till lysningspresent.

Delikatessaffärens fönster är praktfullt. En jättekrona av kunglig form ligger utlagd av apelsiner och purpurfärgade chokladbitar. Två glänsande flaggor i Sveriges och Belgiens färger, choklad i olivfärgat stanniopapper, omge kronan.

Överallt äro husen prydda med flaggor, girlander av lampor och grönt, vapensköldar och kungliga namnchiffer, och bakom pelarna vid kanslihusets gavel är väggen dold av ett klarblått förhänge.

Stockholm är verkligen förväntansfullt. Folksamlingar bildas på ett ögonblick där det är något att se. Ett par bilar med blommor i fönstren, bakom vilka skymta de välkända unga ansiktena — och man konstaterar förnöjt att man fått en liten extra inblick i festligheternas gång.

På kvällen tändes lamporna på Drottninggatan i strålände rader och hela kajen vid Norrbro lysas upp av brinnande marschaller. Människomassan är så tät att det är svårt att se någonting — det myllrar av folk i en ogenomtränglig mängd. Man undrar rätt som det är, varför det är så viktigt och märkvärdigt att en liten prinsessa gifte sig, att gamla, förstfödda människor få lov att ägna dag och natt åt förberedelserna, arbetet för festligheterna och för att få se så mycket som möjligt av stäten. Det är ju ändå bara ett vanligt ungt par som skall fira sitt bröllop. Det tycks som vore människor bra barnsliga som låta sig bländas av apelsinkronor och fyrspända vagnar.

Men kanske det behövs en liten glädjefest ibland, där alla få vara lika med och delta med sitt intresse.

Vi tro inte längre på en konung av Guds nåde. Men så länge vi fasthålla vid vanan att i konungahuset se något som är gemensamt för alla och angår alla lika, så länge må vi ju fira dess medlemmar och roa oss själva med att se på firningen.

Det har hänt förr att en ung prinsessa blivit en länk mellan två länder. Det kan hända ännu. Glömda äro de bittra dagarna av 1914, då man på många håll ansåg Belgien nästan som fiendeland eller från motsatt läger var laddad med bitterhet just för Belgiens skull. De belgiska själva ha varit de första att försmå all längsinthet och vänskapligt låtsas som hade aldrig sagts ett lyckönskande ord till tyskarnas segrar i Belgien.

Det kanske behövs att en liten prinsessa gifte sig för att man skall glömma gamla fejder. Inför bortsmält bitterhet kan ingen festlighet vara för stor eller för barnslig. C. H.

MAGASIN YVONNE

Enklare och finare klädningar. Billiga priser. Tel.: Norr 56 67. Drottninggatan 20, Stockholm.

Husmoderns arbete

består till icke ringa del i utväljandet av de bästa inköpskällorna. För livsmedel är valet lätt. I våra 129 butiker gäller principen: högsta kvalitet till lägsta pris. Konsumtionsföreningen Stockholm m. O.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1, 2 tr., Stockholm.

REDAKTÖR:

Elin Wägner.

Mottagningstid kl. 10—11.

Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION:

Telefon Norr 282 43.

Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För 1-år kr. 5:50, halvår kr. 3:—,

kvartal kr. 1:75 Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

per millimeter

Textsida eller särskilt be-

gärds plats..... 22 öre

I text ..... 20 "

Rylander & Olssons Boktryckeri
STOCKHOLM 1926.

Tidevarvets
Rådfrågningsbyrå
för föräldrar
Slussplan II
torsdagar 9.30—10.30 f. m.

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

Malmorgsgatan 3, Stockholm.

Telefon 244 88, Norr 244 19.

Familjerätt. Hyresärenden. Testamen-
ten. Bouppteckningar. Förfråg-
ningar från landsorten besvaras om-
gående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå

Leah. Eva Andén. Ledamot av Sveriges
Advokatsamfund.

Lilla Vattug. 14. Tel. 75 76, Norr 183 36.
STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenten, för-
valtningsuppdrag.

Aven skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

Norrlandsgatan 8—10, Stockholm.

Tel. 147 99, N. 101 50.

Infört genom
Stockholms Läkarförening

Dr Harald Österberg

Invärtas sjukdomar,
Lung-, mag- och rymmsjukdomar.
Hantverkaregatan 18—20, 2 tr., hiss.
(Invid Kungsholmsborg).
Mottagn. vard. 3.30—5, sönd. 10.30—
11 samt enligt avtal pr tel.
Kungsh. 20 40.

Doktor Inez Laurell

Sibyllegatan 9 - Sthlm. Tel. 741 71.

Homeopatisk behandling

Tid för mottagningen beställes per

telefon, helst 9.30—10 fm.

Doktor Fähræus

Här- & Hudsjukdomar, Nervsjukdomar
Karlavägen 48, Stockholm.
Mottagning enl. överenskommelse per tel.
707 18, kl. 10.30—12.

Elektro-Medicin

Kungsgatan 13. Tel. N. 244 65.
Förnämligaste Fysikaliska Badkuranstalten i Sthlm

Rabatt-Prislista.

Diatermi	från 2.25
Kvartelljus	1.60
Heldaft	2.00
Fyrcell	2.00
Turkiskt bad (beställes per tel)	2.40
Induktion	från 1.50
Ljusbad o. Massage	3.75
Elektr. karbad	2.50
Medicinska bad	2.50
Lokal Massage	2.00
Helmassage	3.25

Leg. läkare. Kostnadsfri konsultation.
Dir. Caj Kihlström, Sjukgymn., Kgl.

Vita Korsets

Sjuk- o. Operationsavdeln.

Brunkebergstorg 11 (f. d. Florag. 12).

Tel.: Förest. N. 12 50, Avd. 97 56.

Obs! Ej ändrade telefonnummer.
Se katalogen.

Arbetsfred

Socialministern borgmästare Jacob
Pettersson har helt ägnat sitt Göte-
borgstal åt frågan om möjlighet att
genom lag om obligatorisk skiljedom
åstadkomma arbetsfred.

En specialdomstol för rättstvister,
d. v. s. angående tolkning av kollektiv-
avtal, ansåg talaren man nu bör utan
dröjsmål kunna fordra. Beträffande
den långt vanskligare frågan om skil-
jedom i intressetvister, d. v. s. angä-
ende uppgörandet av avtal, framhölls
att regeringen kommer att avvakta en
blivande utredning i frågan, men an-
såg som sin plikt att göra ett försök till
en lagstiftning, som med tillräckliga
garantier och begränsningar dock bor-
de kunna lägga något område under
den obligatoriska skiljedomens ar-
betsfred. Här nämndes de intresse-
tvister, som röra dels "produktionen
och tillförseln av livsmedel och andra
oumbärliga förnödenheter", dels stat-
liga och kommunala inrättningar. So-
cialministern reserverade sig dock in-
för möjligheten att även därvidlag en
lagstiftning skulle kunna bli medel
i den socialekonomiska striden, och in-
för en sådan förfuskning av just fred-
ens idé ville han ej vara med om
"frågans lösning". I allmänhet kan
det sägas, att stor tveksamhet inför
möjligheten av frågans lösning är hu-
vudintrycket av socialministers utred-
ning.

Som bekant har L. O:s kongress
nyligen uttalat sig mot skiljedom i
varje slag av intressetvister, även då
det gäller statens och kommunens ar-
beten och Soc.-Dem. ställer sig i sin
ledare den 1.11 tvivlande även mot en
domstol i rättstvister, eftersom rätts-
och intressetvister alltid höra ihop och
eftersom i det moderna samhället inte
finns några "klasspolitiskt könlösa vä-
sen i domarstolen".

Fred genom skiljedom! Hur ef-
tersträvsvärt. Vad hoppas man
inte därav också nationerna emellan.
Och dock ser man i dessa större mått
kanske klarare, att först då intresse-
motsättningarna i stort sett äro borta,
blir skiljedom antaglig. Sverige har
kunnat göra upp avtal om obligato-
risk skiljedom med sina grannar, där-
för att där ingen intressemotsats fin-
nes. Men ett dylikt avtal mellan Dan-
mark och Norge sprack på intresse-
motsatsen angående Grönland. Och
det var Englands "intressen" som en
gång fällde Genèveprotokollets för-

Svart på vitt

Kyrkomötet och jorden

Tidevarvet har förut vid olika tillfällen
påpekat tomträttens betydelse, den form
för jordupplåtelse som använts i Stock-
holms trädgårdstäter. Tomträtten i sin
nuvarande form innebär som bekant, att
jord i stadens ägo upplättes till enskilda
på 60 år mot en årlig avgift efter 5 % på
stadens självkostnad för jorden. Innehav-
aren av tomten har vid de 60 årens slut
rätt att förnya uppgörelsen. Avgiften be-
stämmer då med hänsyn till den stegring,
som jordens värde undergått, men garan-
tiefinns för att avgiften inte höjes
"oskäligt". Fördelen med tomträtt är att
jobberi motverkas, att staden får tillgodo-
göra sig jordvärdestegringen samt att möj-
lighet beredes till bildande av egna hem
med trädgårdar.

Frågan om tomträtten har nu tagits upp
på ett helt annat håll. Kyrkomötet har
nämligen haft att besluta både om för-
säljning av viss kyrkan tillhörig jord samt
om dess upplåtelse under tomträtt. Till
grund för kyrkomötets behandling av frå-
gan har legat Kungl. Maj:ts skrivelse till
kyrkomötet med lagförslag angående för-
säljning och tomträttsupplåtelse av kyrk-
lig jord i vissa fall, vissa motioner i äm-
net samt särskilda utskottets betänkande i
anledning av såväl skrivelsen som motio-
nerna.

Det är mycket glädjande, att man på
olika områden vill använda den oöver-
erliga form för jordupplåtelse som finnes i
tomträtten. Av några yttranden, dels på
kyrkomötets debatt, dels i ovannämnda
särskilda utskottets betänkande, förstår
man vikten av att den tankegång, som lig-

slag om obligatorisk skiljedom. Men
inom ett Paneuropa med gemensamt
blodomlopp, d. v. s. utan tullgränser,
utan ekonomiska och nationella intres-
semotsatser, skulle obligatorisk skilje-
dom bli möjlig. Men den skulle sann-
olikt märkas lika litet som skilje-
domsinstitutet småstaterna emellan i
den nordamerikanska unionen. Skil-
jedom blir möjlig, då den i stort sett
blir obehövlig.

Det är ett näringsliv med gemen-
samt blodomlopp, där intressegemen-
skapen är i handling erkänd, som vi
utan att förtrötta måste söka oss
fram till för att nå arbetsfred.

Men under tiden? Ja, männe ej un-
der tiden de direkta underhandlin-
garnas — eller stridernas! — och den
frivilliga medlingsväg, som dock
ställer parterna och deras synpunkter
öga mot öga med varandra, och där
väl just socialministern visat att för-
troende dock kan vinnas, männe ej
den vägen dock är den enda fram-
komliga, medan vi arbeta på förut-
sättningarna för arbetsfred.

Östermalms Nya Förlossningshem

SKEPPAREGATAN 27, 4 tr. (hiss)
STOCKHOLM

Tel.: Förlossningsavd. 708 48, Föreståndarinnan 749 82

Fritt val av läkare

Fru Emma Holmin
Manicure, Fotbehandling, Frostskor
behandlas. Hygienisk ansikts-
behandling med Massage, Elektricitet,
Violetta strålar och Vibrator.
Cremer m. m. till salu.
Lästmakaregatan 8. Tel. Norr 235 89.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå

anskaffar sjuksköterskor och barnskö-
terskor. Valhallavägen 18, II, Stockholm
Tel. 861 81. N. 241 13

Werners Sjukhem

Linnégatan 7, 5 tr., Stockholm.

Mottager alla slags medicinska sjukdoms-
fall, Diet och badbehandling efter läkares
ordinationer.

Måltidsinackorderingar med diet mottagas
Innehavare: Röda Korssystern
Tel. 742 60. Märta Paues.

Medicinsk och Elektrisk
Hår- och Ansiktsbehandling

Bortt. av vårtor, bruna fläckar, liktor-
nar med violetta strålar. Gen. hårväxt
bortt. med elektrolytbehandling. Mani-
cure, Pedicure för damer och herrar.

HILDA JONSON

Götgatan 18. Tel. S. 332 99. Stockholm

ger till grund för tomträtten, blir klar-
lagd och utbredd och fattad i allt vidare
kretsar. Man tror, att det blir svart att
finna brukare av jorden vid tomträttsup-
plåtelse. Det tyder på att människorna
måste vänja sig vid denna anordning som
dock innebär fullt tryggad besittningsrätt
för tomtinnehavaren.

Redan tidigare framhölls i debatten i
frågar att kyrkojorden ej borde försäljas
utan bibehållas i kyrkans ägo, för att kyr-
kan skulle komma i åtnjutande av fram-
tida jordvärdestegring.

Genom upplåtelse med tomträtt — som
ju kan förbättras och utvecklas — är svä-
righeten på detta håll borta: Jordvärde-
stegringen kommer att tillfalla den institu-
tion för vilken jorden från början var av-
sedd. För övrigt är nog den kyrkliga jor-
den i sitt sammanhang med staten inte
lätt att reda upp.

Uppfostrarnas uppfostran

Om man jämför den kompetens, som å
ena sidan fordras för att leda ett barn och
å andra sidan för att köra bil och motor-
cykel så blir man betänksam. Föräldrar
anses även de för sin uppgift mest okun-
niga och håglösa människor passa till, men
för att bli chaufför fordras det både kör-
kort och en hel del kunskaper om maski-
neri och trafikregler. Men vilket är mest
invecklat och känsligt för smörjning och
ansning och värd mäntro, ett litet barns
psyke eller en motor?

Det finns dock en och annan, som bör-
jar ropa på skicklighetsbevis även för
barnförare. Den österrikiske läkaren och
pedagogen dr Erwin Wexberg från Wien
har nyligen besökt Stockholm och vid Pe-
dagogiska sällskapets sammanträde hållit
ett synnerligen beaktansvärt föredrag över
ämnet "Uppfostrarnas uppfostran".

Det är egentligen orimligt att begära,
framhöll dr Wexberg, att föräldrar skall
kunna ge sina barn en "riktig" uppfostran
utan att själva vara skolade för uppfostran
rarkallet. Betingelserna för att kunna med-
dela en god uppfostran, är att uppfostra-
ren själv har danats till icke blott kroppslig
utan även själslig hygien. Denna hy-
gien har sin grund icke i uppfostrarens
intellekt, utan i hans eller hennes karak-
tär.

Barn, som uppfostrats till blind lydnad,
äro bekvämare än livliga, initiativrika barn,
som ofta äro små utpräglade personligheter.
Det bör heller inte vara målet att
forma barnen till levande dockor, vilka
man kan banna eller smeka efter behag utan
det gäller att finna det för det individuella
barnet betingade rätta inflytandet. För att
föräldrarna skola kunna äga den psyko-
logiska blick som härtill fordras, måste
också de ha uppfostrats till sin uppgift, en-
kannerligen i den individuella psykologiens
pedagogiska metoder.

Uppfostrarens uppgift, säger vidare den-
ne tidsenlige pedagog, ligger i att för-
bereda ungdomen för ett liv i social ge-
menskap. Bibringa inte barnet känslan
av hjälplöshet, ty då uppstår automatiskt
alla dessa välbekanta s. k. barnsjukdomar,
vilka i själva verket endast äro uttryck för
hjälpelöshet och bristande livsenergi, man
må s dan kalla symptomen klehhet, nervo-
sititet eller något annat.

Ny kvinnlig stadsfullmäktig

Rut Axelson.

Den 19 september ägde stadsfull-
mäktigeval rum i Kristinehamn. Da-
gen hade föregåtts av ett kraftigt val-
arbete från de frisinnades — icke
minst från Frisinnade Kvinnors —
sida. Det gällde att behålla de 8 för-
utvarande platserna, alla besatta med
män. Men det gällde också att om
möjligt erövra en nionde, å vilken var
upptagen som kandidat ordföranden i
föreningen Frisinnade Kvinnor i
Kristinehamn folkskollärarinnan frö-
ken Rut Axelson. Säkert var det in-
för möjligheten att få in en frisin-
nad kvinna i stadsfullmäktige som
många, eljest likgiltiga, avlämnade
sina röster valdaga. Därom vittnar
valdeltagandet. Av avlämnade cirka
3,430 röster voro nära hälften eller
omkring 1,680 av kvinnor. Så blev
det seger för Frisinnade Kvinnor. Se-
gern bär en maning till varje frisin-
nad: att icke förtrötta i arbetet även
om utsikterna många gånger äro långt
ifrån ljusa.

Vid ett samkväm, som senare hölls
av Frisinnade Kvinnor, hyllades den
nyvalda i vers och prosa, sång och
blommor.

För många av denna tidnings lä-
sare är namnet Rut Axelson säkerli-
gen icke okänt. Sommaren 1922 del-
tog hon i en kurs å Fogelstad. Dess-
utom — och framför allt — är hon
en starkt intresserad, kraftigt arbe-
tande nykterhetskvinna, som aldrig
spar sig då det gäller att verka för et-
så stort mål som detta: en nykter,
kroppsligen och andligen stark ung-
dom.

Saga Jonsson.

De kooperativa galoscherna

600,000 par kooperativa galoscher, pam-
puscher och andra gummiskor komma till
årligen tillverkas vid Kooperativa förbun-
dets nya galosch- och gummifabrik i Öre-
bro. Även om man denna vinter inte får
någon glädje varken av de kooperativa ga-
loscherna eller den prissänkning, som des-
sa måste medföra på de enskildas ga-
loscher, så har man i alla fall hoppet om
att galoschtrstens värde en gång skall bry-
tas.

Det är meningen att vid fabriken skall
förutom galoscher och gummiskor tillver-
kas vattenslangar samt cykel- och bilrin-
gar, för vilket redan finnes en betydande
avsättning inom den kooperativa rörelsen.

Ni sparar pengar genom att kö-
pa SLOTTSTHÉ, marknadens fi-
naste Ceylonblandning. Återbä-
ringskupong i varje förpackning.

Ni blir förvånad
över resultatet med
KAHNS KAFFE
"så gott kaffe till så billigt pris".
Ett försök skall övertyga Eder!
F. J. KAHN
61 Kornhamnstorg 61 - Tel. 3130, N. 2139

Salong för Klänningar, Dräkter och Kappor

JEANNA HELLMER, Biblioteksgatan 11, 3 tr., Sturepalatset. Tel. Norr 2863

SÖDERMANLANDS

ENSKILDA

BANK

Kassafack

Solidarisk Bank. Grundad 1865.

Singer Symaskiner

Nådårets avlösen

Det är ett allmänt rop i tiden att få en säker och om möjligt tillräcklig pensionering för så stora delar av vårt folk som möjligt dels för att få den egna ålderdomen tryggad och dels för att underlätta hustruns och hemmets bekymmersamma ställning vid mannens frånfalle. Just i dagarna har detta problem blivit särskilt aktuellt för en stor samhällsgrupp, nämligen prästfruar och prästänkor. Ända tills nu har prästerskapet haft kvar det gamla privilegiet med nådår, d. v. s. prästänkor få vid mannens frånfalle sitta kvar ett år förutom tjänsteåret vid boställe och inkomst mot att de avlöna vice pastor. Denna form för pensionering har emellertid nu försvunnit i och med att kyrkomötet, som i dagarna sammanträtt i Stockholm gått in för nådårets avskaffande, sedan först förra årets riksdag fattat samma beslut.

Att nådåret bör försvinna, därom är man således fullt enig men frågan gäller och har länge gällt, varmed skall nådårsprivilegiet ersättas? Fullmäktige för prästerskapets änke- och pupillkassa, som har att bevaka ankornas intressen, har i åratall hällit på med att utbetala ett förslag till nytt reglemente, men omständigheterna ha gjort, att Kungl. Maj:ts nådiga tågordning i detta fall blivit mer långsam och krånglig än vanligt. Fullmäktige som sammansätts av en representant för varje stift, har hållit ett flertal sammanträden och gjort upp ett förslag, men då detta icke kunde godkännas av Kungl. Maj:ts måste ett nytt förslag göras upp och naturligtvis med nya fullmäktigesammanträden. Som frågan nu ligger, fordras det ytterligare två fullmäktigesammanträden, innan det nya reglementet är i hamn och kan lagfästas av Kungl. Maj:ts. Man kan sålunda lugnt fastslå att det blivit en mycket dyrbar utredning.

Det väsentliga för fullmäktige har givetvis varit att tillse, att det blir en så rättvis och billig avlösen som möjligt för nådåret. Detta krav anser man sig bäst ha tillgodosett därigenom, att församlingarna öka prästerskapets löner med 1, 5 procent, vilket tillskott dock icke tillfaller prästen utan går direkt till änke- och pupillkassan. Detta skulle i sin tur medföra, att ankorna vid mannens död skulle kunna få en höjd pension, motsvarande ungefär 7 procent av mannens lön. Därtill kommer, att pensionen skall utbetalas genast efter mannens död och kvartalsvis, vilket givetvis har sin stora betydelse vid nådårets slopande.

En annan stor förändring beträffande prästänkornas pensionering gäller tjänsteåret. Hitintills har tjänste-

årets längd varit beroende av rena tillfälligheter. Det har lika gärna kunnat vara 2 dagar som 365; det har berott på om mannens död inträffat den 28 april eller den 1 maj. Nu har emellertid detta rättats till, så att alla prästänkor äga rätt att sitta kvar vid boställe och inkomster under sex månader mot att de avlöna vikarie. Under dessa månader anser man, att de kunna hinna ordna för hem och hushåll.

En för prästerskapets änke- och pupillkassa särskilt betecknande paragraf, nämligen pensioneringen av alla ogifta prästdöttrar, då de nått 55 år, har strukits ur det nya reglementet. Denna gamla bestämmelse minner om de tider, då en gift och försörjd dotter var samma sak, och då den ogifta dotter, som stannat hemma i prästgården, ansågs oförmögen att försörja sig själv efter föräldrarnas död. Numera kan det icke anses rättvist och billigt att ogifta prästdöttrar — de kunna nu vara sjuksköterskor, lärarinnor eller utövare av vilka andra yrken som helst — utan egen försyning eller värdighet skola uppbära pension från änke- och pupillkassan vid fyllda 55 år. Å andra sidan, går en prästdotter hemma och ägnar sig åt hemmets och föräldrarnas vard i stället för att ge sig ut på arbetsmarknaden, så måste hon taga den risk som är förknippad med det val hon gjort.

Lägger man härtill, att ur det nya reglementet likaså strukits alla sjukpensioner till barn över 21 år, så måste kassan härigenom göra en avsevärd besparing för framtiden. Hittills har nämligen 26 procent av kassans medel utgått till gamla prästdöttrar och sjuklingar och dessa besparingar skola naturligtvis i sinom tid komma ankorna och pupillerna till godo.

Men vad anser nu till sist prästfruar själva, som ju frågan närmast gäller, om detta nya reglemente och dess konsekvenser i främsta hand nådårets slopande? Ja, därom vet man väl intet, eftersom ingen prästfru blivit hörd och oss veterligen ingen yttrat sig oombedd. Men vid närmare begründande skola säkerligen de flesta finna, att nådårets slopande med ovan antydd kompensation är i hög grad med deras fördel förenligt. Ingen prästfru kan nämligen inbilla sig få så stor behållning av ett nådår att räkna därpå kan tänkas uppväga den höjda pensionen. Prästfruar bör således i stort sett bli belåtna med det sätt, varpå det ordnats för dem som änkor. Att de skola skyddas för fattigdom och nöd är en mycket rimlig begäran, med tanke på den stora insats som många prästfruar göra framför allt i de många prästgårdarna på landet.

R. H.

Mötesplatsen

Kurs i Medborgarkunskap för kvinnorna i Malmköping.

När höstkursen å Medborgarskolan på Fogelstad avslutats, inbjöds fröken Ebba Holgersson till Malmköping att för ett 70-tal kvinnor hålla föreläsningar om fattigvårds- och barnavårds-lagar samt meddela litet möstesteknik. Denna lilla kurs var anordnad av den frisinnade kvinnoklubben i samförstånd med socialdemokratiska kvinnor och högerkvinnor samt var förlagd till den 25—27 oktober 1/27—1/210 e. m. Även ett antal icke klubbmedlemmar infunno sig som deltagare.

Eftersom önskan att få kursen till stånd framsprungit ur kvinnornas medvetande om att deras kunskapsbrist i kommunala och sociala lagar och frågor göra dem oförmögna att målmedvetet bruka sina nyförvärvade rättigheter, säger det sig självt, att de utomordentligt värdefulla, instruktiva föreläsningarna och roliga sammanträdena följdes med högsta intresse från alla läger. Och helt spontant frågade man sig vid kursens slut: "När ska vi kunna få en till?"

Thyra Borg.

Att till varje par äkta

**MOCCA GAZELLE
HANDSKAR**

åtgå minst två Gazelle-djur är något som säkert ej reflekteras över, när man hos oss köper denna eleganta, slitstarka handskes av världens förnämsta fabrikat för

Kr. 8.50 pr par.

Denna veckas handskskyltning är en synnerligen intressant demonstration av Gazelle-handskens olika stadier, från djuret till den eleganta handskan.

MEETHS

Handskavdeln., n. b.
Drottninggatan 63.

Frimärks Thé

James Lindgren & Co.
Sveriges största och förnämsta
Théfirma

Kontrollant:
Stadskemisten i Göteborg
G. Karl Almström
Fil. Dir.

Skåneförbundet av F. K. P. R. uppstår — men blott för en dag.

Det i våras omförmälda, av olika anledningar uppskjutna sammanträffandet mellan Skånes rösträttskvinnor ser nu ut att bli verklighet, i det att ett möte planeras i Eslöv söndagen den 14 november. Man har en hel del anledningar att åter samlas och gemensamt överlägga — dels om vad rösträtten tillfört oss för landvinningar, dels om vissa oroande symptom som på sistone börjat visa sig ifråga om kvinnorna och förvärvsarbetet. Kanske spelar också in en längtan att helt enkelt få träffas och återse "gamla ansikten".

Programmet för dagen är skisserat sålunda: En återblick på de gångna åren, gifta kvinnors anställning i samhällstjänst, fredsarbetet, lösdrivare-lagen.

Kommitterade hoppas och tror sig få se många F. K. P. R:are i Eslöv den 14 november.

Dåsighet och Olust

är enligt vetenskapen bevis på dåligt blod och otjänliga ämnen i kroppen, gifter som måste rensas bort.

Fruksalt-Samarin renar effektivt blodet, befriar magen och tarmarna från osunda samlingar, utdriver den skadliga urinsyran från kroppen, är välgörande för levern och njurarna.

Fruksalt-Samarin utför en grundlig invärtes rengöring vilket sätter kroppen i god form, därför är det hälsobringande att dagligen dricka Fruksalt-Samarin. Pris pr fl. kr. 2.50 säljes å apotek, hos Drogh- och Färghandlare m. fl.

Cederroths Tekn. Fabr., Stockholm

Det av N. F. K. Sverige utarbetade
LIVSTYCKET
för barn och vuxna
samt Promenadskor och kängor av bredare och smalare typ utarbetade av Sv. Kv. Centr. Förb. för Fys. Kultur, fitness och kan beställas i
Anna Ahlströms Sybehörsaffär,
Götgatan 95 - Stockholm
Telefon S. 311 84.

Gardiner

Etamine med kappa från 5.25 per luft.
Madras, god kvalitet, 90 cm. bred, från 85 öre pr meter.

Hemslojds Gardiner, 90 cm. br., från 1.20 pr meter.

Täckan, stickade, vit vadd, från 12.25 pr styck.

Filtar grå, med bärd, från 4.50.

Systrarna Svenson
57 Mästersamuelsgatan 57

Varma och eleganta damvantar, även silkefodrade, av senaste på kontinenten gällande mode, säljas till aldeles särskilt billiga priser i Twilfit, Nybrogatan 11.

FÖRSÄKRING

SKÄNKER

TRYGGHET

FOLKET
Livförsäkring

SAMARBETE
Brand- Olycksfalls- Garanti- Bil-försäkring

Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm

Lampskärmar sys
Tappers
Mästersamuelsgatan 6

F:a Emil Bäcklin
GLASMÄSTERI
och RAMAFFÄR

1 AD. FREDRIKSTORG 1
STOCKHOLM

Gott arbete!
Billigaste priser!

Telefoner: Söd. 318 21 & 237 21.

RADIO

Tänker Ni köpa eller bygga en apparat, Önskar Ni upplysningar eller råd, Vänd Eder då med förtroende till **Radio-Centralen** 3 KUNGSGATAN 3

Ett parti

O S T

realiseras.

Smöraffären Framåt

28 Nybrogatan och Norrlandsgatan 13.

Det bästa småbrödet och kaffibrödet köper man i
Majas Hembageri
Bergsgatan 36, Stockholm
Tel. Kungsh. 54 68
Grahamsbröd o. Wäfflor
10 proc. påbröd lämnas.

SVENSKA PIANOFABRIKEN

Blekingegatan 61, Stockholm
Tel.: Söder 28 28.
Förstklassiga pianon i olika träslag. Erkända av våra främsta musiker. Billiga priser.
Reparationer o. stämningar utf. billigt.

En gedigen boksamling

— utan kännbar kostnad —
kan envar förskaffa sig. Verk av de främsta in- och utländska författare. Synnerligen lämpligt för studiecirklar.

Tillskriv

Red. Gösta Lindberg,

Centralplan III — Gävle.

Ett hål är intet hål.

Låt konstväva eller konststoppa Edra söndriga Kläder, Mattor och Schalar.
ERIC ENGBLOM
SKRÄDDERIAFFÄR
Regeringsg. 20, 1 tr. Tel. 26 56

Skånska Handskmagasinet
Västerlånggatan 55 - Stockholm.
Telefon Norr 141 63.

Stort lager av
HANDSKAR, VANTAR o. STRUMPOR
Etabl. 1819.
Äldsta Handskaaffär i Stockholm.
Innehavare Fru Lotten Smith.

Bageri & Konditori

29 Skepparegatan 29. Tel. 709 76

STOCKHOLM.

Rekommenderar sina delikata bröd- och Konditorivaror av alla slag.

(Ester Dominicus).

Massage, Solbad, Ansikts- o. Fotbehandling
Kungsgatan 64, 1 tr. Norr 87 47.
Fru AGNES SVENSSON
Ex. Sjukgymn.

Rök **Teofani** Crown de Luxe
och Ni blir nöjd
Tobakshuset, Birger Jarlsg. 13,
Stockholm.

Rylander & Olsson

Bok-, Tidnings- & Accidenstryckeri

Levererar

förstklassiga arbeten såsom
BÖCKER, TIDNINGAR
och AFFÄRSTRYCK
till billigaste priser och på
kortaste tid.

STOCKHOLM

Lilla Vattugatan 25 - Norr 7606

Kom ihåg

Barnets Lyckopenning
erhålls genom Förlossningshem och
Barnmorskor samt

DE BLINDAS FÖRENING
Majorsgatan 12. STOCKHOLM.

Ur årets

EN SKÖN SJÄL.

Lily Braun: I titanernas skugga. Wahlström & Widstrand. Kr. 7: 50.

Titanerna Napoleon och Goethes skuggor missbrukas någon gång i syfte att ge skenliv åt de obetydligaste dagboksskrivare från känslornas romantiska tidevarv. Men Jenny von Gusteds bild, pietetsfullt och känsligt återgiven av hennes litterära dotterdotter Lily Braun, lever ett självständigt liv. Jerome Bonapartes blod här hon i sina ådror, i Goethes stad förflyter hennes ungdom. Med båda lever hon i dotterlig förtrolighet och skildrar dem på nära håll i sina efterlämnade papper. Hennes avgudiska vördnad för den äldre Goethes minsta ord och åtbörd förefaller väl oss svenskar något överdriven. Men hennes övriga skildringar från Weimartiden är högst intressanta. Man får en klar bild av Goethes familj särskilt av sonen och sonsönerna, vilkas liv och utveckling fullständigt krossades under tyngden av faderns ryktbarhet. Av umgängeskretsen, av vilken flertalet voro Jennys personliga vänner, skildrar hon Mendelsson, filosofen Karl von Holtei, Rahel, Bettina, Charlotte Stieglitz samt ett flertal furstliga personer.

Mer än vännerna intresserar oss dock till slut Jenny själv, denna dotter av tyskt och franskt, frukten av en mångårig kärleksförbindelse mellan Jerome Bonaparte och hovdamen vid det Westphaliska hovet, Diana von Pappenheim. Dottern lämnades tidigt ensam genom moderns död. Först vid vuxen ålder fick hon kännedom om sin börd och sammanträffade med sin redan äldre fader i Paris. Det är kanske denna brist på familjeliv, som kommer Jenny att framstå som ett så typiskt barn av Weimars ande. Redan som helt ung an-

das hennes brev den djupaste visdom och poesi. Som flicka medverkar hon i de unga skönandarnes tidning Kaos och skriver den elegantaste vers. Fullt medvetet utbildar hon sitt liv till ett konstverk. Hon skriver: "Vid själens förädling måste människan företa samma process som konstnären vid mosaikmålningarna. Den skapande måste först i en vacker kontur skissera upp det hela: sitt eget jag i dess högsta fullkomlighet. Därefter måste alla naturgåvor, alla krafter och talanger bära fram alla de små brokiga stenarna, som skola bilda tavlan. Ett helt livs tålmod och ett dagligt pliktroget arbete erfordras för att verket skall gå framåt."

Tålmod och arbete voro inga vanliga ord i dåtida skönandars vokabulär, men Jenny skulle i sitt liv få visa att hon menade allvar. Av naturen djupt anlagd, fick hennes karaktär ett vemodigt inslag genom en tidig ungdomskärlek till en dödsmärkt man. Först vid 26 års ålder förmådde hennes längtan efter hem och barn henne att gifta sig med den tyske lantjunkaren von Gustedt. Fullt och helt ägnar hon sig åt en husmors enkla gärning och åt sina fem barn.

Weimartiden ligger som en lycklig hägring bakom hennes liv och i ålderns höst, då ingen av barnen behöver henne längre, driver hennes längtan henne tillbaka till hennes ungdoms stad. Hon mottages som en vördad gångängerska från den store Goethes tid och har ännu själens spänstighet kvar att skriva ner sina ungdomsminnen.

"I titanernas skugga" tillhör det fåtal böcker, som tvinga en jäktad nutidsmänniska att sakta takten och läsa långsamt och med andakt. Ty den bjuder en dryck av det sällsynta och kostbara fluidium, som Shelley kallat "den själiska skönheten".

Försäkra Edert liv i
VALAND

Ömsesidigt
livförs.-bol.

Grundat 1894

Låga premier.
Höga vinster.

EN SKANDALKRÖNIKA.

Ragnar Sjöberg: Mrs Fitzherbert och George IV. Hökerbergs förlag. Kr. 7: 50.

För den, som intresserar sig för kungliga skandalkrönikor, är Ragnar Sjöbergs nytutkomna bok: Mrs Fitz-

Vem har gjort
SCHÉELS RADIUM-TVÅL
så populär?

Den milda, förnäma
DOFTEN

och det sällsynt balsamiska löddret ha skaffat Schéels Radium tvål otaliga vänner. —

De utvalda beståndsdelarna i denna tvål äro värdefulla och välgörande; tänk bara på Radiumförekomsten i densamma!

Om Ni av någon anledning ännu ej prövat Schéels Radium-tvål — köp hem en i dag!

Schéels Radium-tvål
Innehåller radium-
mineralet "Vikiit" Framtidens tvål
Pris 1 krona

Väikthalten kontrolleras av Radium-
experten Fil. Dr. N. Sahlbom.

Gåtan

På tröskeln står du
och kanske stannar du och kanske går
du —

Jag vågar inte veta vilket än.
Men ljusa, glittrande ögon har du,
och var du Verkligheten, eller var du
en dröm jag inte känt igen
ifrån ett längesedan dött förgånget?
Jag tycker att jag ser ett gåtfullt, fångel
och ängsligt frågande djupt i din blick. —
Jag undrar, om vi förr ha mött varandra:
Du svarar inte, och jag ser dig vandra
och vet dig gången långt förrän du gick.

Och omigen vid Dagens tröskel står jag,
och inget vet jag, och vänta får jag
på lösen till mitt Obekanta land.
Och som jag står där, still och väntans-
bunden,
bli timmar år, som veckor av sekunden,
och jag blir van att vänta efter hand.

(Ur S:t Elmseld av Anita Nathorst).

levnadsteckningar

herbert och George IV ett fynd. Vi få till punkt och pricka reda på George IV:s, den engelske rouékungens fyra älskarinnor och deras inflytande på konungens leverne och Englands politik under 1800-talets första årtionde. Författaren gör intet som helst försök att försköna sin skildrings föremål. George IV kallas "lögnaktig, opålitlig, erotiskt lättsinnig och obehärskad i sina dryckesvanor". Att krönikeskrivaren trots noggranna efterforskningar ej lyckats finna någon själ hos kungens morgantiska gemål, Mrs Fitzherbert, är föremål för hans livliga beklagande. Det är ju ett oförläpigt brott mot traditionen om kungliga älskarinnor. En klen tröst ger oss i detta hänsende bokens sista ord i fråga om denna dams karaktär: Hon förlorade aldrig sitt väsens kärna, den sunda borgerligheten.

Författarens ärlighet länder honom till heder liksom de källforskningar han till synes noggrannt bedrivit. Att han i sin iver att göra boken lättläst, världslosat det svenska språket i mer än tillåten grad, kommer väl icke att nämnvärt störa den stora publik, för vilken boken med sina 29 illustrationer och prydliga omslag bör bli en idealisk julklappsbok.

*

IDYLLEN BAKOM JÄRN OCH BLOD.

Clara Tschudi: Bismarck och hans hustru. Hökerbergs förlag. Kr. 7: 50.

Av betydligt värdefullare halt är boken om Bismarcks idylliska hemliv. På grundval av järnkanslerns brev till sin hustru — i Tyskland mycket lästa och älskade — har Clara Tschudi gjort en populär framställning av den store mannens liv, som bör finna intresserade läsare även i vårt land. Något nytt bjuder den icke, men inskärper ännu en gång den häpnadsväckande inkongruensen i Bismarcks gestalten. Den hårde politikern är den ömmaste make och far.

Föranstaltaren av tvenne krig lever ett religiöst samvetsliv. Tysklands representativa furste avskyr all ståt och långtar ständigt till hemmets enkelhet och ro.

Denna dubbelhet väckte ju redan

under Bismarcks livstid folkets romantiska intresse, och att han, trots politiska stormar, krig och nederlag, fortfarande i Tyskland firas som ett nationalhelgon, beror väl närmast på vördnad för hans rent mänskliga egenskaper. Vid läsningen av boken smyger sig den tanken osökt uppå: Om Bismarcks personlighet varit mindre kliven, om han dragit linjen rakt mellan privatlivet och statsmannagärning, mellan samvete och politik, skulle väl Tyskland då blivit medelpunkt i ett världskrig? E. W.—ns.

Pressen

om

**BO
BERGMANS**

Min vän
baronen

TORSTEN
FOGELQVIST
i Dagens Nyheter.

"Han är en mästare i generemålning och episodisk konst."

JOHN
LANDQUIST
i Aftonbl.

"... ett antal briljanta stycken i den korta novellens konstform: de äro begåvningsens födda barn".

ANDERS
ÖSTERLING
i Svenska Dagbl.

"Hans noveller ha nästan alltid förtjänsten av en mogen, avvägd och slipad teknik."

I varje bokhandel.

7: 50.

BONNIERS

Eva Andén:

Tankeställare inför äktenskapet

II. Vanära.

I motiveringen till sitt förslag till lag om behandling av vissa arbetsovilliga och samhällsvådliga, avsett att ersätta nuvarande lösdrivarelag, påpekar revisionssekreterare von Koch, att prostitutionsproblemet sammanhänger med vissa ekonomiska och sociala missförhållanden av den mest svårlösta beskaffenhet. Han framhåller därvidlag dels omöjligheten för många män, särskilt i städerna, att bilda familj under de år, då sexualdriften gör sig starkast gällande, dels kvinnoarbetets låga betalning. (s. 86). Äktenskapet torde emellertid icke skydda män mot att bli kunder i prostitutionen. I socialstyrelsens undersökning 1925 av kvinnliga tvångsarbetsare under åren 1916—1924 anmärkes, att enligt flera uppgifter de yrkesprostituerades klientel till avsevärd del skulle bestå av gifta män. Gifta mäns hemfallande i prostitutionen kan naturligtvis bero på många orsaker. En orsak torde genom en sammanställning av det här ovan anförda vara klar, nämligen under ungdomstiden förvärvade dåliga vanor.

Hur många äktenskap ha icke blivit snedvridna och olyckliga på grund av icke endast dessa direkta snedsprång under äktenskapet, emellanåt med hustruns nedsmittande som följd, utan även därför att ovanor, slarv och råhet i sexuellt avseende inte tvättas bort med vigseln.

Jag kan icke neka mig att i detta sammanhang berätta vad jag erfor, då jag härom dagen vid mitt skrivbord satt mitt emot en 22-årig ung flicka med ett oskyldigt och friskt ansikte, vilkens ärende var att be mig hjälpa hennes 24-åriga syster, som suttit inne på Landskrona redan tre gånger förut och nu återigen räkat fast i polisen och väntade att komma dit den fjärde gången på ganska lång tid. Hennes fall var hopplöst, vad frivigningen beträffar. Hon hade underlåtit att anmäla sig hos polisen en gång i månaden för att tala om att hon icke hade arbete och tala om var hon bodde, och det är det enda som behövs för att man skall kunna för fjärde gången få logera på Landskrona under mer än ett år. Den här

22-åringen, som hade restaurantplats om somrarna men nu var utan arbete och ärligen erkände, att hon skaffade sig inkomster genom skörelvnad, fällde följande uttryck om sina kunder: "Det är riktigt så man skäms för dem, vet fröken. Tänk, det kom en riktigt fin gift herre som sa, att nu måste jag gå till dig, för min fru är i grossess!"

Det kanske förefaller mången främmande att diskutera äktenskap och prostitution i samma veva. De äro i alla fall båda grundade i den mänskliga sexualiteten. Äktenskapet är den icke endast tolererade utan även av samhället lagligen sanktionerade och skyddade sexualiteten, underlaget för familjebildningen och därmed för samhället, sådant det nu är organiserat; prostitutionen, äktenskapets motpol, så att säga, är den lösaktighet i sexuella förbindelser, som är så associerad, att samhället måste reagera mot den på grund av dess allmänfarlighet. I vårt svenska samhälle har man, förutom genom en del — tack vare sin ringa tillämpning — i stort sett betydelselösa strafflagsparagrafer, ansett sig komma denna samhällsskadliga sexualitet till livs genom lösdrivarelagen och nu det von Kochska förslaget, vilka båda allena vända sig mot den ena parten i

denna associerade sexualitet, nämligen den ekonomiskt svagare, betalningstagande kvinnan. Nå, om önskvärda åtgärder mot prostitutionen är här nu icke fråga, fast när man talar om äktenskapet, måste man ha fingrarna även på medaljens fransida.

Hur är det sedan på sexualitetens fria marker, emellan det samhällslika staket, där vigseln är grind, och de breda gator, som leda till prostitutionens sumpmarker, det område alltså, där vi ha de monogama icke vigselfästa förbindelserna, konkubinaten och samvetsäktenskapen, förlovningsgarna eller som nya lagen kallar dem, trolovningsgarna. Vidare de förbindelser, som inte ens befästs med klara löften, men som i alla fall faktiskt existera som längre eller kortare monogama sexuella förbindelser. Där vi slutligen har alla de slarviga förbindelser, där man icke kan tala om prostitution, men inte heller om någon trofasthet.

Vi måste erkänna, att sådana förbindelser existera och existera i hög grad och vi måste konstatera, att lagen egentligen icke vill veta av dem — det var icke så länge sedan paragrafen om straff för lönskaläge — d. v. s. utomäktenskapligt könsumgänge — upphävdes. Lagstiftningen har hittills gått som katten kring het gröt

runt dessa förbindelser. Utom det att man genom upphävandet av nyssnämnda föräldrade paragraf har måst till och med släcka skenet av deras olaglighet, har man indirekt fått lov att erkänna dem och i viss mån sanktionera dem genom exempelvis stadfästandet 1917 av den ogifta — såväl den slarviga som den ordentliga — moderns rätt till underhåll under tiden omkring barnets födelse samt — och detta har skett inom den nya giftermålsbalkens ram i dess första kapitel — genom vissa bestämmelser om skadestånd i trolovning, som enligt nya lagens betydelse är detsamma som vad man populärt kallar förlovnings, hemlig eller eklaterad, med ringar eller utan, bara det har varit avtal om framtida äktenskap. För att komma ifrån de gamla s. k. ofullkomnade äktenskapen, som förutsatte avtal eller löfte om äktenskap och sexuell samlevnad, även om det allenast varit vid ett enda tillfälle, har den nya giftermålsbalken i sitt inledande kapitel tagit upp en liten bakväg i det staket, som förut högt och säkert och man skulle hellre vilja säga som en befäst mur kringgårdat äktenskapet, den enda av samhället sanktionerade sexualiteten, och gjort en väg ut i de fria markerna och till en liten laglig nyodling där. Givet oss i

När Putz fick för roligt

För Tidevarvet av *Else Feldman*

I en djurbutik långt borta i en förstad alldeles jämte den stora marknadsplatsen kom Putz till världen, klen och ynklig.

Vacker var han inte heller, inte ens av fin ras, och det skulle bli hans öde.

Frun i djurbutiken väntade länge på att någon skulle vilja ha Putz till ett menageri, eller att några rika människor skulle bli förtjusta i honom och köpa honom för att han skulle göra konst för dem.

Och Putz hjälpte till så gott han kunde och gjorde sig all möda för att vara så tilldragande som möjligt, men ingenting hjälpte.

Då tänkte Putz: De tycker kanske att jag ser för eländig ut, jag måste anlägga en vänligare min.

Men ack, vad hjälpte det!

Han bara äter och äter och maten är dyr, sade frun till sin äldste bror, som hjälpte henne med butiken, sedan hennes man dog, och ingen inkomst får vi av honom. Vi får försöka sätta in en annons. Brodern satte in annonsen. Den löd: Cirkusapa till salu. Moderat pris.

Svar till "Lätt att ära".

Redan tidigt nästa morgon ringde det på dörrklockan till butiken och Putz auktade: Nu kommer de efter mig. Det dröjde heller inte länge förrän Putz kom bort.

Han kom ut på landet till en tråkig familj. Fadern, modern, två farbröder och flera stora och små barn "spelade teater".

Putz fick en röd sammetskolt och en liten lilafärgad bahytt. Och man försökte att lära honom alla möjliga konststycken.

Det säger jag dig, att det bästa av all dressyr är stryk och svält, brukade cirkusägaren säga till sin brorson, som hade till uppgift att uppfostra apan.

Putz fick ingenting att äta på en hel dag, men i stället så mycket mer stryk. Brorsonen hette Karl och han hade skaffat sig ett spö för Putz' räkning.

Först skulle Putz slå kullerbyttor och det lyckades för honom. Men sedan skulle han lära sig svårare saker, som egentligen hade lämpat sig bättre för en cirkushäst. Och detta till på köpet med tom mage. Ack, Putz hade ju inga krafter och inga anlag heller förresten. Äta tyckte han om, men det var egentligen också det enda han tyckte var roligt, ja, leka också för all del, men bara så mycket som det roade honom.

Akta, så att du inte slår honom på de ömtåligaste ställena, hade farbrodern sagt. Men vad hjälpte alla förmaningar. När man höjde spöet, så tittade man sannerligen inte först efter, på vilka ställen man skulle slå. Och redan efter första lektionen hade Putz blodiga strimror i huden.

Men Putz var en klok apa och tänkte: om jag inte gör, vad han vill, så fördärvar han hela min hud, och hur skall jag sedan se ut; vem vill sen ha mej i sin tjänst? Utan att jag kan rågot eller ser något ut vill ingen ha mej. Vem vill t. ex. ha en häst eller en hund, en katt eller en fågel, som de inte längre kan ha nöje el-

ler nytta av? Människorna behåller ju inte en gång sina egna gamla tjänare, när de bli utslitna, utan skickar dem på fattighuset eller sjukhuset, där de gamla stackarna få dålig mat och lite glädje.

Och den kloka Putz funderade och funderade. Men vad tjänade all hans visdom till, om han inte kunde bli lite skickligare?

Han visste knappt själv, hur det gick till, men en dag hade han kommit så långt att han kunde uppträda.

Nu måste han varje afton giva en föreställning och på sön- och helgdagar två.

Och åskådarna blevo så belåtna med det nöje Putz beredde dem, att de räckte honom ett glas öl för att få se, hur han fattade det med sina bruna tassar, förde det till munnen och drack.

Precis som en människa! sade folket.

Men Putz tyckte inte om ölet. Han blev trött och sömrig av det, och han måste ju hålla sig vaken och arbeta.

Men han tänkte: ölet smakar illa men jag måste i alla fall dricka det, ja måste, jag kan inte komma ifrån det, de där människorna, som betalat inträde, vill det ju.

Under två år fördrog Putz smärtor och sveda, stryk och svält värre än en straffängelse, och han hade nog uthärdat ändå längre, om inte cirkusen blivit upplöst. Pengarna tog slut, artisterna svält, några gick över till zigenarna. Och Putz skickades tillbaka till djurbutiken.

Men nog hade de två åren lämnat spår efter sig hos honom. Hans kloka lilla ansikte såg ut som en gammal, gammal fatighusgubbe.

Brorsonen Karl gick tillbaka med Putz till butiken i förstaden, varifrån han kommit.

Här har ni apan tillbaka, sade han. Vi vill ha dubbelt mot vad vi betalade för honom.

Frun i butiken, som nu hade gift om sig, den här gången med en man, som ingenting begrep om djur, men som ändå ville lägga sig i allt, sade: dubbelt ger vi rakt inte, möjligen hälften.

Men det ville inte Karl; nu då apan fått uppfostran och hade blivit en konstnär, som kunde uppträda i vilken fin cirkus som helst.

Men, sade frun, apan ser ju rent av skabbig ut, och sjuk måste han också vara. Se, så huvudet sjunker ned mellan axlarna på honom. Ingen människa vill ha ett sånt djur.

Efter ett fasligt pratande hit och dit betalade frun lite pengar, men bara lite, och Putz fick trött sjunka ned i sin gamla korg igen.

En afton, när de sutto och åto, pratade frun med sin man om Putz: Tror du inte, att det blir bäst att vi annonsera ut honom igen?

Jo, det skulle de försöka.

Annonsen infördes i Förstadsbladet:

Väldresserad cirkusapa säljes billigt.

Svar till "Lämplig positivapa".

Denna annons läste den uppfinningsrike Hadrian högt för sin vän Schumi. Landstrykare voro de båda, förfallna och eländiga, och sutto nu på sina britsar på en inrättning för arbetslösa och drogo på sig sina stövlar. Innan de lämnade huset fingo de också varm soppa och bröd.

Vi köper apan, sade Hadrian, vars humör och förhoppningar stigit genom måltiden.

Men ha vi några pengar då, frågade den sorgmodige och hungrige Schumi.

Vi ta den på avbetalning och så bege vi oss ut med vårt positiv — du vet ju, att jag har ärvt ett av vännen Semmel, som dog — och så spela vi positiv och apan dansar och gör konststycken. Och sedan betalar vi av varje dag för apan vad vi fått in. Du skall få se, att det skall gå fint!

Putz kom alltså till de båda herrarna Hadrian och Schumi.

Mannen till frun i butiken följde med dem de första tre dagarna av deras vandring, och på tredje dagen hade han fått hela summan för Putz.

Nu visade det sig, att de båda landstrykarna inte voro de sämsta husbonderna för Putz. Stryk fick han nästan aldrig. Mat och dryck, flugor och löss delade de alla tre broderligt med varandra. När Putz fick socker av barnen, snabbade herr Hadrian kvickt bort det och stoppade ned det i sin säck. Herr Schumi skötte musiken och uppe på positivet satt Putz och gjorde skålmstycken. Under tiden samlade herr Hadrian upp pengarna av åskådarna.

Och jämt sade människorna: ser inte den där apan ut precis som en människa? Han tigger ju med hela sitt lilla ansikte;

Ni kan lita på Vita Tvättbjörn

Docenten vid Kungl. Tekniska Högskolan, Fil. Dr. Sten Kallenberg, har efter en undersökning, i ett utlåtande daterat den 11 oktober 1926 uttalat sig om Vita Tvättbjörn på följande sätt:

Vid undersökning av ett i allmänna handeln den 5. 10. 1926 inköpt prov på tvättpulvret "Vita Tvättbjörn" fann jag, att preparatet ej innehöll vattenglas, klorutvecklande ämnen (t. ex. klorkalk) eller fritt alkali, hade hög tvål- och låg vattenhalt och i övrigt var så sammansatt, att det ej kunde verka "frätande" på tvättkläder. Då jag dessutom genom utförda tvättförsök övertygat mig om, att tvättmedlet förlämnar fibrerna ett synnerligen tilltalande utseende, anser jag, att preparatet i fråga fullt motsvarar de fordringar, som böra ställas på ett prima tvättpulver.

Tillverkare:
Tekniska Fabriken Helios
A. Lindahl
Kungl. Hovleverantör.

Tillverkningen kontrolleras ständigt av Fil. Dr. Y. Dalström.

354

BANDAGER

Bräckband, maggördlar, gummistrupor, rygghållare, konstgjorda armar och ben, benbindor m. m.

Besök vår välförsedda bandageavdelning, som står under kontroll av Dr S. Hybinette. Kirurgiska Instrument Fabrika A.-B. KIFA. Regeringsgat. 31. Tel. N. 286

stället för de ofullkomnade äktenskapsens något för naturligt växande snår inom muren den konstgjorda handels-tädgård utom muren, som fått sin näringsrätt befäst i § 3, st. 1, kap. 1 i Giftermälsbalken.

"Avlas barn i trolovning, brytes likväl trolovningen, och bär mannen huvudsakligen skulden därtill, giva han kvinnan skäligt skadestånd."

I Lagberedningens ursprungliga lydelse hade denna paragraf vidsträcktare omfattning. Där var det inte bara fråga om barn, utan där ville man ge kvinnan skadestånd, om hon under trolovningstiden blivit hävdad av mannen, d. v. s. om hon haft sexuellt umgänge med honom och han sedan bar huvudsakliga skulden till förlovningens brytande. Motiverna nämner uttryckligen att detta skadestånd var avsett att bereda kvinnan en ekonomisk ersättning för den vanära hon råkat i och den skada av ideell art, som drabbar henne, när det tillämnade äktenskapet under dylika omständigheter, går om intet. Den ideella upprättelse, som det ofullkomnade äktenskapet medförde, tog man däremot bort.

Mannens vanära vid det utomäktenskapliga sexuella umgänget omnämnes icke, naturligtvis därför att dylikt umgänge icke anses vanärande

för honom. Paragrafen i dess nuvarande och ännu mycket mera i dess av Lagberedningen föreslagna lydelse bygger emellertid på kvinnans vanära i ett utomäktenskapligt sexuellt förhållande, även om detta har karaktär av trolovning i lagens mening.

I giftermälsbalken i dess trolovningskapitel är det alltså *vanäran, som får betalt*. I det von Kochska prostitutionskapitlet, som endast avser att komma åt sådan vanemässig skörlevnad, som sker mot betalning, är det *det att taga betalt, som är vanärande*. Det är utomäktenskapligt sexuellt umgänge i båda fallen — vid den hederliga betalningen mer monogamt och vid den ohederliga lösaktigt. I det förstnämnda fallet har betalningen fått laglig sanktion såsom tillbörlig och utkrävbar med domstols hjälp. I det sistnämnda fallet är det betalningen, som gör den kvinnliga parten i prostitutionen så mycket avskyvärdare än den manliga, som ger betalt, att lagen endast ingriper mot den kvinnliga, d. v. s. det är åtminstone en av de många fiktioner, som lagstiftarna stöder sig på, när man vill komma kvinnorna till livs i prostitutionsföreteelsen och släpper männen.

Det utomäktenskapliga mödraskapets vanära, lagfäst i nya giftermäls-

balken genom den där stadgade skadeståndsmöjligheten, motsvaras visserligen icke i lagen av någon stadfästelse av det utomäktenskapliga faderskapets frihet från vanära. Det utomäktenskapliga sexuella umgänget för kvinnor med dess likaledes av lagberedningen i dess förslag stadfästade ideella skada motsvaras icke heller av någon bekräftelse i lagen, att mannen icke lider ideell skada i dylika utomäktenskapliga förbindelser. Vad som däremot är visst är, att den officiella uppfattningen och den som folk slentriamässigt böjer sig för, är den, att denna kvinnliga vanära finns, och att den icke har en manlig motsvarighet utan att tvärtom på sina håll rent av en mans lösaktighet betraktas som utslag av en stark manlighet och att det icke är han själv utan hans kvinnliga moitié, som skall sätta gränsen för och som bär ansvaret och ensam ansvaret för hans utomäktenskapliga sexualitet.

Den uppfattningen bäres upp genom massuggestion. Det är påfallande att denna sanktion lätt brytes när man resonerar man och man emellan om hithörande problem. Då kan ofta nog den enskilda individen av nog så konservativ läggning ge uttryck åt sin indignation över denna dubbelmoral.

han vill att man skall ge honom något.

Det började att gå bra för de båda landstrykarna. De hade rent av sparat ihop lite men — då dog Putz för dem, Putz som var föremål för alla deras förhoppningar och all deras glädje, han dog helt otacksamt och gjorde dem till helt vanliga, eländiga positivspelare igen. En gång när Putz hela dagen hade haft de tokigaste saker för sig, och hittat på alla möjliga konststycken, så att människorna skrattade så de gråto och hatten blev alldeles full av kopparslantar, lade han sig plötsligt på positivet och rörde sig inte. Hans huvud hade fallit ned, som ville han säga: nu orkar jag inte mer. En nybakad medicinare gick förbi, och när han fick se apan, gick han fram till Putz och sade: han har gjort för mycket konststycken och tokenskap i dag. Ja, se där, hatten är ju alldeles full. Nu ligger han där, och hans lilla hjärta har stannat. Han har haft för roligt, och det dog han av.

Sjukvårds- och Förbandsartiklar

Kirurgiska Gummivaror, Bandager alla slag, Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Åderbräcksstrupor, Bräckband, Rygghållare, Grossesskorsetter och Gördlar, Brösthållare, Lungskyddare, Sköjlkannor, Liggdynor, Dambindor, Barnavårdsartiklar alla slag m. m. Besök eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis.

Magasin Special
Vesterlånggatan 66
(Ingång i Passagen)
Björger Jarlgatan 9
STOCKHOLM

Bland mina klienter har jag en ung flicka, som är anställd i en stor bank. Hon fick för något år sedan ett barn med sin avdelningschef. Hon födde barnet under en semester och hade lyckats att väl dölja sitt havandeskap och barnets existens ända tills barnet blev halvårsgammalt. Pappan-avdelningschefen nekade att lämna bidrag till barnet, ehuru han skrivit förbindelse. (Jag påpekar, att fallet icke ligger inom Stockholms Barnavårdsnämnd). Flickan begärde hjälp för att få ut bidraget och vi vände oss till barnafadern och förmådde honom att betala. Men han varken hälsar ännu mindre talar till modern numera annat än det nödvändigaste i tjänsten, och hon har, sedan vi förmådde honom att föllgöra sina fadersförpliktelser, av fullt henne okänd anledning fullkomligt isolerats från kamraterna i banken. Icke heller de tala till henne mer än nödigt är och visar henne ett uppenbart förakt. Hon har ännu icke vågat öppet erkänna barnet, enär chefen, d. v. s. den man som är chef även för hennes avdelningschef, är en person av som det heter "mycket stränga sedliga grundsatser" och hon med hänsyn till vad som förut har förekommit i den banken, riskerar att bli avskedad från platsen, om det blir känt att hon är

mor till ett barn. Barnafadern löper däremot icke denna risk. Dessa båda personer ha en gång i tiden varit hemligt förlövade med varandra. Jag har erbjudit flickan att gå upp och tala med hennes chef, men det vill hon icke. Hon är rädd om sin försörjning. Jag har föreslagit, att hon själv skall omtala saken och taga risken, men hon framför som argument vad som förut har inträffat inom banken. Det är möjligt, att man icke skulle kunna förmå högste chefen med de "strängt sedliga grundsatserna" att ha flickan kvar. Vad jag emellertid tror, det är att om man klarlade saken för kamraterna, såväl de manliga som de kvinnliga, så skulle dessa taga reson och i varje fall, om man nu skall tala om vanära, icke anse henne mer vanärad än fadern. Kanhända man icke får gå så långt i optimism, att de skulle anse avdelningschefen vanärad genom sitt beteende mot flickan. Det är så ont om platser nu för tiden!

Ett är säkert i detta fall, att om flickan öppet och ärligt vågade stå för sitt barn och fick behålla sin plats, så skulle hon och barnet på den lön flickan har och med det underhållsbidrag fadern lämnar till barnet kunna ha ett litet hem gemensamt. Det hemmet är nu berövat modern

Natten till söndag

(Forts. fr. sid. 1.)

"Es ist eine ganz angenehme Empfindung, wenn eine neue Leidenschaft sich in einem zu regen anfängt, ehe die alte noch ganz verklungen ist!" Under sådana förhållanden kan man ju gärna hemma ha en hustru till vardags, ungefär som man av gammal vana och bekvämlighet röker samma cigarr eller begagnar samma nattrock. Jag vill också i detta sammanhang erinra om, att till och med Strindberg en gång erkänt betydelsen av den intellektuella stimulansen och det andliga stöd, en kvinna kan skänka även en "stor" man. Han säger i Otryckta skrifter, del II, sid. 88: "Möjligen är den unga flickan, barnet, icke det sällskap, en intelligent man söker, då han söker kvinnan, vännen, följeslagerskan; utan den vetande, vakna, motsvarar kanske bättre hans föreställning om makten, som dubblar hans person."

Vad Elin Wägner beträffar, synes mig den anklagelsen obefogad, att hon skulle teckna svaga och feiga män för att få bättre relief åt sina kvinnor.

Agnes Ekholm

Röster ur djupen

Pris 3: 50.

Professorskans Ekholms bok omfattar en samling visioner och andra inspirationer, hänförliga till sådana, om vilka teol. dr. Nils Algård i sitt företal till boken säger att "kyrkohistorikern har här ett lika stort intresse att bevaka som någon sin religionspsykologen".

Boken är mycket intressant och med alltför ökat intresse och spänning vänder man blad efter blad. Säkerligen en av de märkligaste volymer som någonsin utgivits.

(Sunne Bygden.)

— — oändliga perspektiv både framåt och bakåt. — Likaså vidgar sig horisonten bortom graven till oändliga möjligheter för själens uppfostran och fulländning. Men sådana tankar uppträda icke här på något dogmatiskt sätt utan med en drömmande blidhet, som väcker sympati. — — en alltigenom nobel och fin liten bok.

(Docenten Hugo Rosén i "Kristendomen och Vår Tid".)

Ernst Wessmans förlag.

För att taga exempel blott ur de sista böckerna: Gabriel i *Silverforsen* är en beundransvärd karaktär, fullt jämbördig med Virginie; Bengt Hising är icke varken svag eller obetydlig och i varje fall mycket värdefullare än hustrun, Gudrun. Förste stads-läkaren Georg Salten i den nya romanen "Natten till söndag" är i många avseenden en betydande och sympatisk man, skicklig i sin vetenskap och sin läkargärning, full av deltagande och ömhet för allt lidande, med ett ord en god och fin man, dessutom till det yttre ståtlig och vinnande. Han har bara en mycket allmänmänsklig svaghet: han är rädd för vad folk skall säga, han avskyr att bli föremål för prat och ogillar djupt folk, som ställer till scener. Vad den andra manliga figuren i Natten till söndag beträffar, Gösta Flach, så är han ju såsom andraplansfigur endast antydd. Han är strebern, som till varje pris vill fram, men han är icke mera osympatisk än hustrun, Astrid, som är ett stort vapen utan en enda självständig uppfattning i sin lilla hjärna, vilken säkerligen är mindre välondulerad än håret — alltså med ett ord ett prov exemplar av de stora människors bekväma "idealhustru".

Tidevarvets läsare ha ju redan haft förmånen att läsa romanen i tidningens spalter, varför jag ej behöver referera innehållet. En betydande bok är alltid svår att göra rättvisa åt i ett referat. Den är som en levande organism, och referatet kan blott bli ett benangel, berövat musklernas spel och blodets sång och hjärtats och hjärnans hemlighetsfulla strid eller samklang.

Bokens huvudfigur, fru Magni, är skildrad med inträngande psykologisk klarsyn. Över huvud taget är det två ting, som slår en, när man läser denna bok i ett sammanhang, såsom jag gjort just natten till en söndag: att Elin Wägners psykologiska slagruta blivit finare och känsligare, och hennes stil ädlare och färdigare, stundom, i synnerhet i naturskildringarna, där stadens skönhet tecknas, med ett mjukt klingande legato.

Marcel Proust, vars psykologiska konst är ett precisionsinstrument av hittills oanad sensibilitet, säger på ett ställe: "Det är lättare att studera stjärnornas rörelser i rymden än att lära känna de verkliga rörelserna i människosjälarna, framförallt hos de människor, vi älska." Elin Wägner ger i sin nya bok ofta uttryck åt en liknande tanke: det som verkliga händer i människosjälarna, kan ald-

rig refereras. Skildringen blir något, som liknar det verkliga. Men desto mera stilla lyssnar hon till sina personers innersta för att fånga så mycket som möjligt av vad som där rör sig. Fru Magni, som i ungdomen gift sig med en man, vilken hon ej älskade och som låg sjuk i tio år, träffar efter mannens död doktor Georg Salten. Med övertygande sanning skildras, huru hennes oförbrukade känslor brusa fram i en sen vårflood. Såsom aldrig förr känner hon livet som en elektrisk ström av hög spänning, hon lever med alla sinnen för första gången i sitt liv, och hon inriktar alla sina handlingar mot målet: den snara föreningen med den älskade. Hade detta hänt en man i 45—50-årsåldern, skulle det betraktats som något fullt naturligt och normalt, men för henne får det ödesdigra följder. Hennes arvingar bli oroliga för arvet och vilja göra henne omtynd, och den älskade mannen skrämmas av skandalen och hennes besinningslösa lidelse. Temperament, eld och lidelse äro som bekant ting, som ivrigt efterlysas, om kvinnan icke äger dem, men anses besvärliga, åtminstone i längden, om hon äger dem.

Gripande och tankeväckande är denna skildring av en medelålders kvinna, som griper efter kärlekslyckan med så heta och ivriga händer, att hon krossar den, då hon just fått smaka dess sötma och därför alltid skall hungra och törsta efter den. Hon vinner till slut resignationens ro, men man vågar icke tänka på, hur hon skall kunna uthärda att leva. Har hon verkligen nått söndagen, frihetens dag, mot vars kust ingen oro svallar? Man hade unnat henne att

Amica

»Den mångsidiga dammsugaren»

Som torkar håret med varm luft efter tvättningen och parfymerar det samtidigt, om man så vill. Som grundligt utför hemmets rengöring, icke endast av mattor utan även av stoppade möbler, ängkläder, gardiner m. m.

Amica är en svensk dammsugare och garanteras i 2 år. Den kan numera anskaffas så förmånligt, att var och en borde försäkra sig om dess värdefulla hjälp.

Ring eller skriv till oss för närmare upplysningar!

Aktiebolaget Amica

GÖTEBORG, STOCKHOLM,
Kyrkogatan 4, Kungsgatan 35.
Tel. 211 01, Tel. 154 15,
211 02, Norr 263 40.

att konstatera, att utom det nuvarande äktenskapets ramar förekomma så ofantligt många sexuella förbindelser, som icke äro till sin karaktär associala utan tvärtom i många fall djupt sedliga och allvarliga för. att icke tala om att de för den enskilda individen äro nödvändiga, då vi ännu icke kommit till det könlösa samhället, och då den genomsnittliga åldern för ingående av äktenskap är så hög som den i vårt land är såväl för män som kvinnor. Man får komma ihåg, att det är eljest laglydiga och rättträdiga och hederliga människor, som ingå dylika förbindelser. Man måste också erkänna, att det är någonting ytterligt motbjudande och nedsättande att sådana nödvändiga förbindelser av kontrahenterna själva och deras omgivning blir föremål för lögn och förställning och ohederlighet.

Måste man icke säga sig inför denna företeelse, alltså inför det faktum, att dessa s. k. fria förbindelser så oerhört tilltagit i antal, att lagen, d. v. s. äktenskapslagen, är ofantligt litet smidig, då den icke ger någon sanktion åt dem?

(Forts.)

Extra inkomst — hemarbete

genom att i hemmen utföra stickarbeten för egen eller vår räkning på vår patenterade stickmaskin ARE — specialmodell.

Säljes även med S. K. F. kullager. Levereras till svenska statliga institutioner.

Överbetala icke rätstickningsapparat med korta nålar då ni kan erhålla en bättre och billigare, näml. Are-Standard till endast kr. 125:—, vilken kan kompl. med randapparat för avig stickning. Nyhet: Are långstickmaskin. Naumanns världsberömda symaskiner med kullager. Begär prospekt.

NORDISKA TEXTILKOMPANIET
Vaasagatan 15—17, STOCKHOLM.

Ett beriktigande

Plats har begärts för följande:

För en betraktare vill det synas som om tidningen Tidevarvet numera tagit till sin främsta uppgift att kritisera det frisinna-de partiet, vanställa dess motiv och i olika avseenden motarbeta detsamma. Under-tecknad nödgas med anledning därav taga till orda för en kort gensaga. Jag skall därvid icke stanna vid en sådan omständighet som den, att de frisinna vid för-stakammarvalet i Örebro län kunnat välja en annan frisinnad representant, men valde fröken Kerstin Hesselgren — något som föranlett endast giftigheter från Tidevarvets sida. Ej heller skall jag ägna särskild uppmärksamhet åt landstingsman-na-valet i Villåttinge härad, Södermanland, ehuru den där valda kvinnliga represen-tanten uppenbarligen erhölet sitt mandat under frisinna de krafters medverkan — med ungefär samma effekt som förutnämnda för Tidevarvets del.

Men då Tidevarvet icke ens kan fram-ställa slutresultatet av valen på ett sann-färdigt sätt, utan i sitt nr. 44 uppgiver att de frisinna de förlorat fyra mandat, för-anledes jag att söka plats för ett beriktig-ande

Enligt vad det frisinna de partiet själft konstaterat, har valet i stället för förlust givit de frisinna de tre vinster. Riktigheten härav verifieras genom efterföljande tabell över de frisinna des mandatställning i landstingen före och efter nu förrättade val:

	Före valet.	Efter valet
Stockholms län	5	7
Uppsala	3	4
Södermanlands	7	7
Östergötlands	3	2
Jönköpings	9	12
Kronobergs	2	1
Kalmar	2	3
Gotlands	2	3
Blekinge	4	4
Kristianstads	10	10
Malmöhus	—	—
Hallands	—	—
Göteborgs och Bohus	1	1
Älvsborgs	10	7
Skaraborgs	11	10
Värmlands	12	13
Örebro	10	11
Västmanlands	5	6
Kopparbergs	11	15
Gävleborgs	7	7
Västernorrlands	10	7
Jämtlands	10	6
Västerbottens	20	20
Norrbottnens	4	5
	158	161

Slutsiffrorna bliva sålunda 158 mandat före valen och 161 efter desamma, var till i Södermanlands och i Kristianstads län få läggas 2 frisinna de vildar.

Det skulle var av intresse att få se den beräkning, varpå Tidevarvet grundar sin uppgift.

Även om man förfaller till en rent sjuklig lust att klandra, bör man dock ha skyldighet att hålla sig till sanningen.

Stockholm den 2 november 1926.

Gunnar Hammarlund.

På grund av herr Hammarlunds fråga i ovanstående s. k. "beriktigande" varifrån Tidevarvet hämtat de siffror, som ligga till grund för dess uppgift, att de frisinna des mandat skulle minskats med 4, får hänvisas till Sv. Dagbl. av den 13/10. Under rubrik landstingsvalens resultat heter det: "I nedanstående tabell redovisas valresultaten från samtliga landstingsområden." Vi hade ingen anledning att betvivla, att Sv. Dagbl. lämnar korrekta uppgifter, och anhålla således att beskyllningen om osannfärdiga uppgifter måtte återtagas.

Beträffande förstakammarvalet i Örebro län och landstingsvalet i Villåttinge torde Tidevarvet vara fullt initierat angående hur därmed tillgick. Att frisinna de röster bidro till bägge valen är oss bekant, men vi veta ännu mera.

Tidevarvets Redaktion.

och barnet genom den här i giftermålsbalken sanktionerade vanäran.

Man kan ju i det här fallet klandra barnets föräldrar, d. v. s. denna bankfröken och hennes avdelningschef, för att de icke ha gift sig med varandra. I deras föreställning om äktenskap ingår icke bara, vilket ju är det grundläggande för äktenskap, sexuell samlevnad i trofasthet och hederlighet mot varandra. Däri ingår även blidande av ett hem enligt hävdvunnen uppfattning med ett hushållsmaskineri, som visserligen skiljer sig från det deras föräldrar hade att laborera med, men som är fogat på samma grunder med hemmätning, sängkammarmöbel och ofta matsalsmöbel också, gemensamt bortlämnande av tvätt hustruns stoppning av strumpor, lagning av linne och kläder, anskaffande av linneutstyrel och husgerådsartiklar m. m. dylikt, en Iten våning, där man även måste kosta på sig att se det s. k. umgängande m. m. Vi ska icke i det här sammanhanget tala om den ökning i deras redan nu kanske stora skatter, som äktenskapet enligt lagens visa ordning medför. Och äktenskapet medför vidare, att lagens alla para-

grafer i giftermålsbalken blir tillämpliga, kända såväl som okända. Det blir en underhållsskyldighet för makarna gentemot varandra och det blir giftorättsgods med ty åtföljande delning om de skiljas m. m. konsekvenser. De dra sig för konsekvenserna av ett äktenskap, icke vad den sexuella samlevnaden beträffar, ty den ha de börjat kanske redan på ett tidigt stadium, och icke för trofasthetens skull och icke för att de icke älska varandra, men de dra sig. Äktenskapet är icke för dessa personer något i och för sig åtråvärt. Det medför så många konsekvenser, som de icke våga taga risken av.

De leva alltså i ett fritt monogamt troget sexuellt förhållande till varandra. På grund av den officiella uppfattningen om sexuella förbindelser har deras förbindelse icke någon öppenhet, icke någon ärlighet gentemot andra. De lära sig hymla och ljuga och hela förhållandet präglas utåt av osannhet och oklarhet. När vidare, som i detta fall, ett barn blir följden av förbindelsen, som alltså därigenom blir, man kan säga dokumenterad, då blommar vanäran ut. Parterna äro redan förut infekterade

av osannheten och oklarheten i sin förbindelse. Infektionen ytrar sig på olika sätt hos mannen och hos kvinnan. Kvinnan-modern blir nedpressad rent psykiskt, icke så mycket av havandeskapet och moderskapet utan just av den mindervärdighetskänsla, som lagen och den härskande officiella samhällsuppfattningen stämplat henne med. Mannen ofta nog blir grym och brutal, icke genom den vanära han officiellt lider, ty den är icke stor, men gudskelov på grund av den vanära han i allmänhet och ofta nog alldeles omedvetet känner av att det endast är kvinnan, som skall lida av dessa osanna förhållanden. I många fall är dock tyvärr hans överlägsenhet och oberördhet ett stöd och värn att komma ifrån förpliktelseerna.

Man kan icke invända att fall med utomäktenskapliga sexuella förbindelser av dylik karaktär äro fåtaliga. Endast de fall, där sådana förbindelser resultera i ett barn, äro många. Hur många flera skola då icke de utomäktenskapliga förbindelser vara, där barn icke förekomma. Här är icke fråga om att uttala sig om önskvärdheten och lämpligheten av dylika förbindelser. Här är endast